

Opgang van de slachthuizen in West-Vlaanderen

Dr. M. DE BRABANDERE, *Inspekteur-Koördinator.*

Van naoorlog tot EEG

De opgang van de Westvlaamse slachthuizen in hun huidige vorm en met hun huidige zin voor efficiëntie begon in feite na de tweede wereldoorlog.

De datum van 1 februari 1948 betekende voor de ganse Belgische bevolking de vrije handel in vlees en vleesprodukten; verscheidene sluikslachten lichten groen, de overgrote meerderheid slaggers en slachters juichten de beslissing toe en zorgden ervoor zich wettelijk in regel in stellen met het Besluit van de Regent van 30 april 1947, houdende vaststelling van de voorwaarden tot uitbating van de private slachterijen en van de slachthuizen.

Aangezien de overgrote meerderheid der grootslachten, die vóór de jaren 1940 een privaat slachthuis uitbaatten, na 1948 terug thuis wilden slachten, dienden tientallen grootslachten plannen in om nieuwe slachthuizen op te richten teneinde volgens de toen bekende, meest rationele en meest hygiënische methoden alle soorten van slachtdieren te kunnen stallen, slachten en bewaren.

Van 1948 tot 1951 werden in West-Vlaanderen op deze wijze 40 nieuwe slachthuizen gebouwd, op een totaal van 113 in het ganse land. Slechts weinig vlees werd tijdens deze periode als vers vlees uitgevoerd, zodat al het vlees normaal gebruikt werd voor de behoeften in het binnenland.

In maart 1953 verscheen de Wet van 5 september 1952, betreffende de vleeskeuring en de vleeshandel. Hierbij werd krachtens artikel 20 bepaald dat de in de slachthuizen te slachten dieren aan een levende keuring moesten onderworpen worden; in de private slachthuizen mochten geen slachtverrichtingen meer gebeuren tijdens de afwezigheid van de vleeskeurder en de toevoer van gekeelde of niet gekeelde dierenlijken, van verongelukte

dieren of dieren met uitwendige tekenen van ziekte werd er ten strengste verboden.

Tevens moesten de reeds opgerichte private slachthuizen, om verder voor het slachten van dieren toegelaten te worden, het bewijs hebben geleverd dat ze aan de inrichtings- en exploitatievoorwaarden, voorzien voor de exportslachthuizen, voldaan hadden. Nieuwe private slachthuizen mochten slechts opgericht worden op een afstand van meer dan 10 km. van een openbaar slachthuis.

Het Koninklijk Besluit van 12 december 1955 betreffende de exploitatie en de werking van de door de regering erkende exportslachthuizen, verplichtte iedere slachthuisuitbater zijn slachthuis aan te passen. Van de 46 in West-Vlaanderen bestaande slachthuizen in 1955 werden er in 1956 zes definitief gesloten wegens het onmogelijk verkrijgen van het bewijs dat ze aan de voorgeschreven inrichtings- en exploitatievoorwaarden voldeden.

De openbare slachthuizen dienden zich eveneens in orde te stellen met het Koninklijk Besluit van 12 december 1955, betreffende de exploitatie en de werking van de openbare slachthuizen en van de private slachterijen; doch hier kwam de Staat met subsidies ter hulp en aldus werden het slachthuis van Kortrijk (1955), van Brugge (1958), van Oostende (1958), van Moeskroen (1961), van Menen (1962) en van Roeselare (1964) totaal vernieuwd en in gebruik gesteld. De modernisering van de drie andere openbare slachthuizen werd niet aangevraagd, omdat het kleine aantal slachtingen geen rationele uitbating van een nieuw slachthuis zou mogelijk maken en alles deficitair ten nadele van de stad zou uitvallen.

Ondertussen werd echter de EEG opgericht en als een van de eerste maatregelen diende ook België zich in orde te stellen met de richtlijnen van de EEG-wetgeving van 26

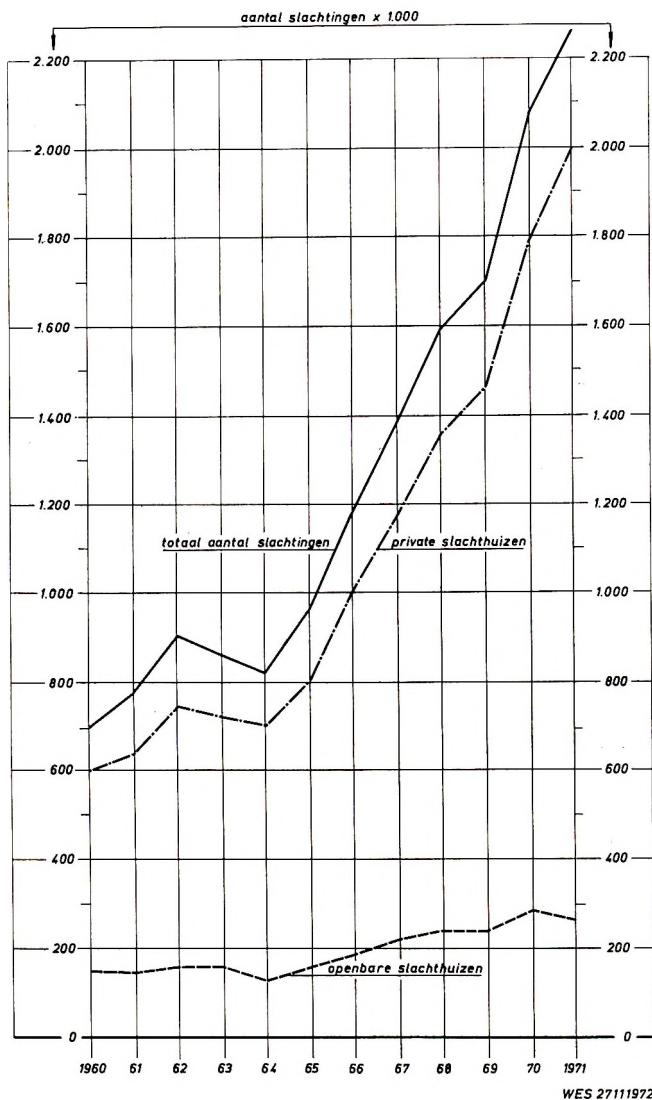
juni 1964 (Bestuursblad van de Europese Economische Gemeenschap van 29 juli 1964). Het Koninklijk Besluit van 12 december 1955 werd gewijzigd door de Koninklijke Besluiten van 24 april 1965 en van 4 april 1968.

Al de slachtdieren dienden al hangend gekeeld te worden en geslacht in ruimten die in verhouding staan tot de omvang der uitgevoerde slachtingen; de uitrusting moet een zodanige hygiënische exploitatie van het slachthuis mogelijk maken, dat de geslachte dieren en de voor het gebruik geschikte slachtafvallen niet kunnen bevuild worden; het voor het gebruik ongeschikt vlees, de huiden en de slachtafval moeten normaal en ten spoedigste naar de hiervoor bestemde ruimten kunnen overgebracht worden. Vlees mag niet meer in aanraking komen met de vloer en moet onmiddellijk na de keuring gekoeld en voortdurend gehouden worden op een inwendige temperatuur lager dan +7° C voor de geslachte dieren en lager dan +3° C voor de slachtafvallen.

De gevolgen

De gevolgen voor de slachthuizen in West-Vlaanderen waren duidelijk merkbaar. Op de 32 private slachthuisuitbaters waren er elf die definitief verzaakten aan het slachten van runderen; ze bouwden rationele slachtplaatsen voor varkens en richtten vleesuitsnijderijen in die beantwoorden aan de normen van de EEG-richtlijnen.

GRAFIEK 1 — Aantal slachtingen in West-Vlaanderen, 1960-71

Diegelijke werk- en opstapelplaatsen, koelinrichtingen en diepvriesruimten werden gebouwd. In korte tijd verdubbelde in die slachthuizen het aantal slachtingen.

In West-Vlaanderen worden momenteel in de private slachthuizen meer varkens geslacht dan in alle andere private slachthuizen samen van gans België. In 1970 werden in de private slachthuizen van West-Vlaanderen tweemaal zoveel varkens afgeslacht als in Oost-Vlaanderen waar het aantal varkensslachtingen 888.000 stuks bedroeg, tegenover 1.798.985 in West-Vlaanderen.

Die slachtingen in West-Vlaanderen concentreren zich in enkele private, als exportslachthuizen erkende inrichtingen, waar naast het slachthuis een vleesuitsnijderij is uitgebaat, zoals te Westrozebeke waar wekelijks 12.000 varkens worden afgeslacht en in 1971 in totaal 512.102 varkens ter keuring werden aangeboden.

Ruiselede, Staden, Ledegem, Zedelgem, Wijtschate en Ardoeie volgen met 140.000, dalend tot 93.000 per jaar; dit betekent dat er iedere week ongeveer 2.000 varkens in die respectievelijke slachthuizen ter keuring worden aangeboden.

Daartegenover bleef het aantal slachtingen in openbare slachthuizen ongeveer ongewijzigd (van 147.862 in 1960 tot 184.890 in 1966) terwijl in de private het aantal slachtingen in diezelfde periode bijna verdubbelde (599.430 tot 1.000.079) (zie tabel 1 en grafiek).

Tabel 1 — Aantal slachtingen in West-Vlaanderen (1960-1971) (a)

Jaar	Totaal aantal slachtingen	Openbare	Private
1960	747.292	147.862	599.430
1961	779.510	144.377	635.133
1962	903.197	157.832	745.365
1963	860.792	158.188	702.604
1964	820.810	124.051	696.759
1965	963.149	160.779	802.370
1966	1.184.973	184.894	1.000.079
1967	1.394.488	220.417	1.174.071
1968	1.594.531	238.345	1.356.186
1969	1.702.365	236.736	1.465.629
1970	2.081.854	282.869	1.798.985
1971	2.262.732	262.801	1.999.936

(a) Het betreft 6 openbare slachthuizen, waarvan er 5 exportslachthuizen zijn er 41 private, waarvan 33 exportslachthuizen.

Dit alles kan best even geprojecteerd worden tegenover de Belgische toestand. De openbare slachthuizen vermeerderden hun slachtingen van jaar tot jaar aanzienlijk. In 1970 stegen de slachtingen met 10 % tegenover 1969, waar West-Vlaanderen een vermeerdering van 20 % telde; voor 1971 bleef het cijfer gelijk voor het Rijk (2.670.00 slachtingen), terwijl West-Vlaanderen een lichte vermindering kende.

In de private slachthuizen kende het Rijk een verhoogde slachting van 610.000 eenheden tussen 1969 en 1970 en van 460.000 eenheden tussen 1970 en 1971; voor West-Vlaanderen was deze stijging respectievelijk 333.356 en 100.931 eenheden, wat méér dan de helft en ongeveer één vierde van de Rijkscijfers betekende.

Foto : L. Van Rafelghem, Brugge

Foto : Archief van de auteur

Verschillen in aanpak

In West-Vlaanderen worden in de openbare slachthuizen vooral runderen en paarden geslacht (75.000); slechts in zes private slachthuizen wordt een noemenswaardig aantal runderen afgeslacht: op de 21 private slachthuizen, die daarvoor ingericht zijn, worden 86.000 stuks grootvee afgeslacht waarvan 50.000 in voormelde zes.

Tabel 2 : Aantal slachtingen in West-Vlaanderen in 1970

	Openbare slachthuizen	Private slachthuizen	Totaal
Runders	58.583	82.124	140.707
Kalveren	7.577	2.358	9.935
Paarden	9.360	2.067	11.427
Varkens	203.434	1.657.314	1.850.748
Schape en geiten	4.115	55.122	59.237
Totaal	282.869	1.798.985	2.081.854

In de private worden vooral varkens geslacht. In één dezer worden méér dan 510.000 varkens geslacht en in vijf andere meer dan 100.000 stuks. In dertien slachthuizen worden minder dan 10.000 stuks geslacht.

Zowat de 3/5° van de aldaar geslachte varkens worden in de uitsnijderijen versneden en aldus uitgevoerd naar de EEG-landen; Frankrijk voert meestal helften en hespen in, Italië is de grootste afnemer van hespen, schouders en buiken die volgens Italiaanse normen worden opgesneden en verpakt, terwijl Duitsland de grootste afnemer is van rug- en buikstukken. Alle vet wordt in België gesmolten en eerst dan uitgevoerd.

Besluit

Tot besluit kan worden gesteld dat van jaar tot jaar de concentratie van de slachtingen doorgaat naar enkele grote slachthuizen.

De openbare slachthuizen hebben jarenlang hetzelfde aantal slachtingen behouden met neiging tot vermeerdering van afslachtingen van grootvee.

De kleine slachthuizen daarentegen stijgen slechts in aantal slachtingen in uitzonderlijke omstandigheden, zoals na verandering van eigenaar en na het uitvoeren van aanpassingswerken in verhouding tot de omvang van de geplande slachtingen.

De openbare slachthuizen hebben het spijs hun stagnatie in aantal slachtingen, zeer moeilijk om rendabel te kunnen blijven. Vóór en na de eerste wereldoorlog werden door stadsbesturen gemeentelijke openbare slachthuizen gebouwd ten behoeve van de slagers. Daar werden hun dieren door de veekwekers aangevoerd. De slagers slachtten ze en bewaarden aldaar het vlees tot het smakelijk werd bevonden, mits betaling van het gebruik van het slachthuis. De slagers bevoorraden zich nu echter vooral in vers vlees bij de grootslachten, door wie het slachten op een meer rationele wijze wordt uitgevoerd.

De hierboven samengebrachte gegevens tonen duidelijk aan dat de tot standkoming van de Europese Gemeenschap de evolutie van de slachthuizen en van het aantal slachtingen in West-Vlaanderen heeft gestimuleerd.

Alles wijst erop dat men met vertrouwen de toekomst dezer slachthuizen kan te gemoet zien omwille van de zeer voordelige provinciale ligging in de Europese gemeenschap, de zeer goede vleeskwiteit van het West-vlaamse mestvarken, en voornamelijk omwille van de keiharde volhardingswil van de slachthuseigenaars en van de vleesgrossisten, die zich niets ontzien, om én hun slachthuis, én hun uitsnijderij technisch en rationeel aan de evolutie van de vleesdistributie aan te passen.